

Столбуненко Н.М.
доцент кафедри менеджменту та інновацій,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Освіта – це основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства і виступає стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей [1].

Державну політику та управління у сфері освіти визначає Верховна Рада України, а реалізує Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки, центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти, постійно діючий колегіальний орган у сфері забезпечення якості вищої освіти, державні органи, яким підпорядковані заклади освіти та органи місцевого самоврядування [3].

Сучасний науковий світ визначає освіту як універсальну категорію, яка виступає об'єктом різних галузей знань. З одного боку освіту розглядають як джерело знань, з іншого – як «рушійну силу» розвитку. Сьогодні існує велика кількість досліджень вітчизняних вчених, присвячених ролі освіти в розвитку України. Важливу роль відіграють праці: В.Є. Береки, Д.І. Дзвінчук, С.І. Здіорук, В.Г. Кременя, І.М. Щоробури та інші.

Однак за останні роки в Україні склалися несприятливі умови для розвитку вищої освіти. Економічні негаразди не стимулюють її розвиток. Цим пояснюється незадовільне фінансове становище системи освіти і науки, а також низький рівень заробітної плати працівників, тобто освіта вимагає нових реформ, які обумовлені і потребами суспільства, і євроінтеграційними тенденціями, зокрема переходу на технологічний рівень і всебічне розширення освітніх інновацій, а також одночасного наближення освітньої системи України до європейських освітніх систем. Так, Європейська комісія з питань освіти констатує три тенденції у сфері освіти:

- демографічні зміни, які відображаються у зменшенні кількості учнів ланки обов'язкової загальної системи освіти та вихід на пенсію у зв'язку із досягненням відповідного віку значної кількості викладачів;
- продовження тривалості загальної середньої освіти, та збільшення кількості студентів вищих навчальних закладів;
- загальна тенденція до автономізації шкіл, яка відбувається одночасно з процесом систематичної оцінки системи навчального закладу та педагогічного складу [2].

У різних державних документах, зокрема в Законі України «Про освіту» визначено основні напрями реалізації державної освітньої політики, а саме:

- забезпечення пріоритетності розвитку освіти;
- розширення доступності освіти всіх рівнів;
- підвищення її якості та сприяння розвитку особистості, творчих здібностей і талантів людини.

Разом з тим, аналіз стану справ в українській освіті свідчить про невідповідність між деконцентрацією і фактичною концентрацією функцій прийняття рішень центральними органами влади та їх нескоординованість.

Не менш важливою проблемою являється фінансування освітньої системи за «залишковим принципом», що необхідно радикально змінити.

Якісно новий рівень розвитку освітньої системи України зможе забезпечити вдосконалення механізмів управління навчальними закладами, як, наприклад, зміна функцій батьківського комітету у дошкільних, середніх та професійно-технічних закладах та створення попечительських рад у вищих навчальних закладах, провадження яких дозволить зробити систему освіти, на думку автора, більш ефективною.

На сучасному етапі вітчизняна наука втратила свій вплив на соціально-економічний розвиток держави. Показник вітчизняного науково-технічного потенціалу знизився до критичного рівня. Основу вітчизняної економіки становлять сировинні та низькотехнологічні галузі, що знижує потенціал розвитку України як конкурентоспроможної держави. Результати наукових досліджень і науково-технічних розробок лише незначною мірою впливають на зростання ВВП України [4].

Отже наша держава має значні проблеми із проведенням ефективної наукової, науково-технічної та інноваційної політики. Лише ті країни, де динамічно розвиваються освіта та наука, можуть претендувати на гідне місце в світі, оскільки темпи економічного зростання у значній мірі визначаються:

- 1) темпами і масштабами пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки;
- 2) рівнем підготовки і кваліфікаційним складом працівників всіх рівнів;
- 3) ступенем прогресивності засобів науково-виробничої праці.

Таким чином, інвестиції в освіту розглядаються як інвестиції в економічний розвиток країни, в якість людського капіталу і, як наслідок, в якість людського життя.

Список використаних джерел

1. Про національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 № 347/2002. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145>.
4. Реформа освіти та науки. URL: <http://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-osviti>